

הומש כס"י משולב

פרשת מטות - מסעי

חלוקת העליות לפי מטות - מסעי מחוברים

פרשת מטות, במדבר ל (ב) - לב, ק"ב פסוקים

פרק ל

(ב) וידבר משה אל־ראשי המטות* לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יקוק:

למטי המטות - חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל. ומנין שאף שאר הדברות כן, תלמוד לומר (שמות לד, לא - לב) וישבו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן, למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד, נאמר כאן זה הדבר, ונאמר בשחטי חוץ (ויקרא יז, ב) זה הדבר, מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל, שנאמר דבר אל אהרן וגו', אף זו נאמרה לכולן:

זה הלכך - משה נתנבא (שמות יא, ד) בכה אמר ה' כחצות הלילה, והנביאים נתנבאו בכה אמר ה', מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא, לומר שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה, כלשון הכתוב כאן, ואם חלפו אין מותר ואין מופר:

(ג) איש כיהודי נדר ליקח אדהשבע שבועה לאסור אסר על־נפשו נכח. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני, יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה, תלמוד לומר לאסור אסר, לאסור את המותר ולא להתיר את האסור לא יחל דברו כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין ככל־היצא מפיו יעשה:

(ד) ואשה כיתדר נדר ליקח ואסרה אסר בבית אביה ברשות אביה, ואפילו אינה בביתו בנעריתה. ולא קטנה ולא בוגרת, שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת אינה ברשותו של אביה להפר נדרה. ואי זו היא קטנה, אמרו רבותינו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדרה נבדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. בת שנים עשרה שנה ויום אחד אינה צריכה להבדק:

(ה) ושמע אביה את־נדרה ואסרה אשר אסרה על־נפשה והחריש לה אביה וקמו כל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום:

(ו) ואם־הניא אביה אתה אם מנע אותה מן הנדר, כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא, כשהוא אומר ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר, הוי אומר הנאה זו הפרה. ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לב, ז) ולמה תניאון, וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי, וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנואתי, את אשר סרתם מעלי ביום שמעו כל־נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה לא יקום ויקוק יסלח־לה כיהניא אביה אתה: וה' יסלח לה. במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בחזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים, זו היא שצריכה סליחה, ואף על פי שהוא מופר. ואם המופרים צריכים סליחה, קל וחומר לשאינן מופרים:

(ז) ואם־היו תהיה לאיש זו ארוסה. או אינו אלא נשואה, כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה, הרי נשואה אמור וכאן בארוסה, ובא לחלוק בה, שאביה ובעלה מפירין נדרה. הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב, הרי זה אינו מופר, ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם

ונדריה עליה שנדרה בבית אביה ולא שמע בהן אביה ולא הופרו ולא הוקמו או מבטא שפתייה אשר אסרה על־נפשה:

(ח) ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על־נפשה יקמו: ושמע איסה וגו'. הרי לך שאם קיים הבעל שהוא קיים:

(ט) ואם ביום שמע אישה יניא אותה והפר את־נדרה אשר עליה יכול אפילו לא הפר האב, תלמוד לומר בנעוריה בית אביה, כל שבנעוריה ברשות אביה היא ואת מבטא שפתייה אשר אסרה על־נפשה ויקוק יסלח־לה:

(י) ונדר אלמנה וגרושה כל אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל. ובאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר, אבל אלמנה מן האירוסין, מת הבעל נתרוקנה וחזרה לרשות האב:

(יא) ואם־בית אישה נדרה בנשואה הכתוב מדבר אדאסרה אסר על־נפשה בשבועה:

(יב) ושמע אישה והחריש לה לא הניא אתה וקמו כל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום: (יג) ואסרה־פר יפר אתם אישה ביום שמעו כל־מוצא שפתייה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם ויקוק יסלח־לה:

(יד) כל־נדר וכל־שבועת אסר לענת נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו: כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהבעל מפר, יכול כל נדרים במשמע, תלמוד לומר לענות נפש, אינו מפר אלא נדרים ענוי נפש בלבד. והם מפורשים במסכת נדרים (דף עט א):

(טו) ואסרה־חריש יחריש לה אישה מיום אליום שלא תאמר מעת לעת, לכך נאמר מיום אל יום, ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך והקיים את כל־נדריה או את־כל־אסריה אשר עליה הקיים אתם כיהחריש לה ביום שמעו:

(טז) ואסרה־פר יפר אתם אחרי שמעו אחרי ששמעו וקיים, שאמר אפשי בו, וחזר והפר לה אפילו בו ביום ונשא את־עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

(יז) אלה החקים אשר צוה יקוק את־משה בין איש לאשתו כיהאב לבתו בנעריתה בית אביה: פ

פרק לא

(א) וידבר יקוק אל־משה לאמר:

(ב) נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל־עמיקד: מאת המדינים. ולא מאת המואבים, שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם, שיהיו שוללים אותם, שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תתגר במלחמה. אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם. דבר אחר מפני שתי פרידות טובות שיש לי להוציא מהם, רות המואביה ונעמה העמונית:

ויקחו את כל השלל וגו' - מגיד שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בבזה שלא ברשות, שנאמר את כל השלל וגו', ועליהם מפורש בקבלה שנין כעדר הרחלים וגו', אף אנשי המלחמה שבר כולם צדיקים:

שלל - הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין. כזו (להלן פס' לב). הוא ביזת מטלטלין שאינם תכשיטין. מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שבי אצל מלקוח, שבי באדם ומלקוח ובהמה:

(יב) ויבאו אלמשה ואלאעזר הכהן ואלעדת בני ישראל את השבי ואת המלקוח ואת השלל אל המחנה אל ערבת מואב אשר על ירדן ירחו:

*

שני

(יג) ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם אל מחוץ למחנה. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הבזה:

(יד) ויקצף משה על פקודי החיל ממונים על החיל, ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:

(טו) ויאמר אליהם משה החייתם בל נקבה:

(טז) הן הנה מגיד שהיו מכירין אותן, זו היא שנכשל פלוני בה הווי לבני ישראל בדבר בלעם אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות [האומות] שבעולם אין אתם יכולים להם, שמא מרובים אתם מן המצרים שהיו שש מאות רכב בחור. בואו ואשיאכם עצה. אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קו א) ובספרי למסר מעל ביקוק על דבר פגור ותתי המגפה בעדת יקוק:**

(יז) ועתה הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש ראויה להבעל אף על פי שלא נבעלה. ולפני הציץ העבירום והראויה להבעל פניה מוריקות למשכב זכר הרגו. למה חזר ואמר, להפסיק הענין, דברי ר' ישמעאל, שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף, לכך נאמר הרגו:

(יח) וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם:

(יט) ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים בל הרג נפש וכל נגע בחלל תתחטאו ביום השלישי וביום השביעי אתם ושביכם:

(יט) ואתם חנו מחוץ למחנה שלא יכנסו לעזרה שבעת ימים בל הרג נפש ר' מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר, ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת, כאלו נוגע במת עצמו, או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו, תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל, מקיש הורג לנוגע, מה נוגע ע"י חבורו, אף הורג ע"י חבורו וכל נגע בחלל תתחטאו במי נדה, כדן שאר טמאי מתים, שאף לדברי האומרים קברי גוים אינן מטמאין באהל, שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין הגוים קרויין אדם, מודה הוא שהגוים מטמאין במגע ובמשא, שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת האלים, שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות באהל ביום השלישי וביום השביעי אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה, אלא מה אתם בני ברית, אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו, צריכין הזאה:

(ג) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר אליהם לאמר החלצו כתרגומו לשון חלוצי צבא מזוינים מאתכם אנשים צדיקים, וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים, וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים לצבא ויהיו על מדון לתת נקמת יקוק במדין: נקמת ה'. שהעומד כנגד ישראל, כאלו עומד כנגד הקדוש ברוך הוא:

(ד) אסף למטה אסף למטה לכל ממות ישראל רבות שבט לוי תשלחו לצבא:

(ה) וימסרו מאלפי ישראל אסף למטה שנים עשר אסף חלוצי צבא: וימסרו. להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני, ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין, לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן:

(ו) וישלח אתם משה אסף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצצרות התרועה בידו:

אותם ואת פינחס - מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר, אמר הקדוש ברוך הוא מי שהתחיל במצוה, שהרג כזבי בת צור, יגמור. דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר (בראשית לז, לו) והמדנים מכרו אותו. ומנין שהיתה אמו של פנחס משל יוסף, שנאמר (שמות ו, כה) מבנות פוטיאל, מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודה זרה ומזרע יוסף שפטפט ביצרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה:

וכלי הקדש - זה הארון והציץ. שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים, והוא עצמו פורח עמהם. הראה להם את הציץ, שהשם חקוק בו, והם נופלים, לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין, שנופלים על החללים מן האויר, וכן בבלעם כתיב (יהושע יג, כב) אל חלליהם:

כידו - ברשותו וכן (במדבר כא, כז) ויקח את כל ארצו מידו:

(ז) ויצבאו על מדון באשר צוה יקוק את משה ויהרגו כל זכר:

(ח) ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם את צאיו ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע חמשת מלכי מדין ואת בלעם בן בעור הרגו בתרב:

חמשת מלכי מדין - וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב, למה הזקק לומר חמשת, אלא ללמדך ששוו כולם בעצה והשוו כולם בפורענות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו, ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה. אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם, ועכשיו ב"ב אלף אתם באים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו:

כחכב - הוא בא על ישראל, והחליף אומנתו באומנותם, שאין נושעים אלא בפייהם ע"י תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות שבאין בחרב, שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(ט) וישבו בני ישראל את נשי מדון ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקניהם ואת כל חילם ביוז:

(י) ואת כל עריהם במושבתם ואת כל טירתם מקום פלטרין שלהם, שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם, כמו שמתורגם סרני פלשתים טורני פלשתאי שרפו באש:

(יא) ויקחו את כל השלל ואת כל המלקוח באדם ובבהמה:

(כ) וְכַל־בְּגַד וְכַל־בְּלִיעוֹר וְכַל־מַעֲשֵׂה עֲזִים להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות וְכַל־בְּלִיעֵץ וְכַל־בְּלִיעֵץ תַּתְּחַטְּאוּ: ס

(כא) וַיֹּאמֶר אֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן וְגו'. לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (ויקרא י', טז) ויקצוף על אלעזר ועל איתמר, בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן (במדבר כ', י - יא) בשמעו נא המורים ויך את הסלע, ע"י הכעס טעה אֱלֹאֲנִשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה זאת חקת התורה אֲשֶׁר־צִוָּה יְקוֹק אֱתִמְשֶׁה. תלה ההוראה ברבו:

(כב) אֵךְ אֶת־הַזֵּהב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרָזָל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הַעֲפָרַת: אֵךְ חַת הַזֵּהב וְגו'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואך לשון מיעוט, כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת, עד שיטהרו מבליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו, וזהו לשון אך, שלא יהא שם חלודה, אך המתכת יהיה כמות שהוא:

(כג) כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֵךְ בְּמֵי נֹדֶה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמֵי:

(כג) כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֵא בְּאֵשׁ לבשל בו כלום תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ כדרך תשמישו הגעלתו, מה שתשמישו ע"י חמין, יגיעלנו בחמין, ומה שתשמישו ע"י צלי, כגון השפוד והאסכלה, ילבנו באור וְטָהַר אֵךְ בְּמֵי נֹדֶה יִתְחַטֵּא לפי פשוטו חטוי זה לטהר מטומאת מת. אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור, וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות. ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראויים לטבול בהם נדה. וכמה הם, ארבעים סאה וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא בְּאֵשׁ כל דבר שאין תשמישו ע"י האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור תַּעֲבִירוּ בְּמֵי. מטבילין ודיו, ודוקא כלי מתכות:

(כד) וְכַבֵּסְתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחַר תִּבְאוּ אֶל־הַמִּחֻנָּה. למחנה שכינה, שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה ליה וממחנה ישראל:

פ

(כה) וַיֹּאמֶר יְקוֹק אֱלֹמִשֶׁה לְאָמֶר:

(כו) שָׂא אֶת רֵאשׁ קַח את החשבון מִלְּקוֹחַ הַשְּׂבִי בְּאֵדְם וּבְכַהֲמָה אֶתְּהוּ וְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן וְרֵאשִׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:

(כז) וְחֻצִית אֶת־הַמְּלָקוֹחַ בֵּין תַּפְשֵׁי הַמְּלַחְמָה הַיִּצְאִים לְצֵבָא וּבֵין כְּלֵהֶעֵדָה. חציו לאלו וחציו לאלו:

(כח) וְהִרְמֵת מִכֶּסֶ לְיִקְוֹק מֵאֵת אֲנִשֵׁי הַמְּלַחְמָה הַיִּצְאִים לְצֵבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֶמֶשׁ הַמָּאוֹת מִן הָאֵדָם וּמִן־הַבְּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן: (כט) מִמִּחְצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּנָה לְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְקוֹק: (ל) וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָד אֶחָד מִן־הַחֲמֹרִים מִן־הַבְּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכְּלֵהֶבְהֵמָה וְנִתְּנָה אֹתָם לְלוֹיִם שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁבֵּן יְקוֹק: (לא) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק אֱתִמְשֶׁה:

(לב) וַיְהִי הַמְּלָקוֹחַ יִתֵּר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֵּבָא צֹאן שֶׁשֶׁמָּאוֹת אֲלֶף וְשִׁבְעִים אֲלֶף וְחֲמִשְׁתֵּי־אֲלָפִים: ויהי המלקוח יתר הכז. לפי שלא נצטוו להרים מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח, כתב את הלשון הזה והי המלקוח שבא לכלל חלוקה ולכלל מכס, שהיה עודף על בז המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו, ולא בא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו':

(לג) וּבְקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֲלָף: (לד) וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אֲלָף: (לה) וּנְפֹשׁ אֵדָם מִן־הַנְּשִׂים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁבָּב זָכָר כְּלַנְפֹּשׁ שְׁנַיִם וְשִׁלְשִׁים אֲלָף: (לו) וְנָתַל הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיִּצְאִים בְּצֵבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשֶׁמָאוֹת אֲלָף וְשִׁלְשִׁים אֲלָף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֶמֶשׁ מָאוֹת: (לז) וַיְהִי מִכֶּסֶס לְיִקְוֹק מִן־הַצֹּאן שֶׁשׁ מָאוֹת חֶמֶשׁ וְשִׁבְעִים: (לח) וְהַבְּקָר שֶׁשָּׁה וְשִׁלְשִׁים אֲלָף וּמִכֶּסֶס לְיִקְוֹק שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים: (לט) וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֲלָף וְחֶמֶשׁ מָאוֹת וּמִכֶּסֶס לְיִקְוֹק אֶחָד וְשִׁשִּׁים: (מ) וּנְפֹשׁ אֵדָם שֶׁשָּׁה עֶשְׂרֵי אֲלָף וּמִכֶּסֶס לְיִקְוֹק שְׁנַיִם וְשִׁלְשִׁים נְפֹשׁ: (מא) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכֶּסֶס תְּרוּמַת יְקוֹק לְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק אֱתִמְשֶׁה:

(מב) וּמִמִּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֻצָּה מִשָּׁה לְעֵדָה וְהוּצִיָּה לָהֶם מִן הָאֲנָשִׁים הַצּוֹבָאִים מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֵּבָאִים:

(מג) וְנָתַל מִחְצֵת הָעֵדָה כָּר וְכָר מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשֶׁמָאוֹת אֲלָף וְשִׁלְשִׁים אֲלָף שִׁבְעַת אֲלָפִים וְחֶמֶשׁ מָאוֹת:

(מד) וּבְקָר שֶׁשָּׁה וְשִׁלְשִׁים אֲלָף: (מה) וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֲלָף וְחֶמֶשׁ מָאוֹת: (מו) וּנְפֹשׁ אֵדָם שֶׁשָּׁה עֶשְׂרֵי אֲלָף:

(מז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָד מִן־הַחֲמֹשִׁים מִן הָאֵדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹיִם שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁבֵּן יְקוֹק כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקוֹק אֱתִמְשֶׁה: ויקח משה וגו':

(מח) וַיִּקְרְבוּ אֱלֹמִשֶׁה הַפְּקָדִים הַמְּמוּנִים אֲשֶׁר לְאֶלְפֵי הַצֵּבָא שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמָּאוֹת:

(מט) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹמִשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־דְּרָאשׁ אֲנִשֵׁי הַמְּלַחְמָה אֲשֶׁר בִּידְנֵנו וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ: ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא, אף הוא בלשון ארמי חסרון, כמו (בראשית לא, טז) אנכי אחסנה, תרגומו דהות שגיא ממנינא, וכן (שמואל א' כ', יח) כי יפקד מושבר, יחסר מקום מושבר, איש הרגיל לישוב שם. וכן (שם כ', כז) ויפקד מקום דוד, נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

(נ) וַנִּקְרַב אֶת־קֶרְבָּן יְקוֹק אִישׁ אֶשׁר מֵצֵא כְּלִי־הַזֵּהב אֲצַעֲדָה אֵלוֹ צְמִידִים שֶׁל רֶגֶל וְצִמִּיד שֶׁל יָד טַבַּעַת עֲגִיל חֲזָמִי אוֹזֵן וְכוּמָז דְּפוֹס שֶׁל בֵּית הַרְחֹם, לְכַפֵּר עַל הַרְהוֹר הַלֵּב שֶׁל בְּנוֹת מְדִין לְכַפֵּר עַל־נִפְשָׁתֵינוּ לְפָנֵי יְקוֹק:

(נא) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּהב מֵאֵתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה: (נב) וַיְהִי כְּלֵהֶב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימֹ לְיִקְוֹק שֶׁשָּׁה עֶשְׂרֵי אֲלָף שִׁבְעֵמָאוֹת וְחֲמִשִּׁים שִׁקָּל מֵאֵת שְׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שְׂרֵי הַמָּאוֹת: (נג) אֲנִשֵׁי הַצֵּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ: (נד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּהב מֵאֵת שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמָּאוֹת וַיָּבֵאוּ אֹתוֹ אֶל־אַהֲלֵ מוֹעֵד וַיָּרֹן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי יְקוֹק: פ

*
שלישי
פרק לב

(א) וּמִקְנֵהוּ רֹב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גַד עֲצִים מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אַרְצָן יַעֲזֹר וְאֶת־אַרְצָן גִּלְעָד וַיְהִי הַמְּקוֹם מִקְוֶה מִקְנֵהוּ: (ב) וַיָּבֵאוּ בְנֵי־גַד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֱלֹמִשֶׁה וְאֶל־אֱלֹעֶזר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:

(ג) עֲטָרוֹת וְדִיבָל וְגו'. מארץ סיחון ועוג היו וַיַּעֲזֹר וַיְנַמְרָה וַיְחַשְׁבוּן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וְבַעַן:

(ד) הארץ אשר הנה יקוק לפני עדת ישראל ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה: ס (ה) ויאמרו אדם צאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחיהם אל תעברנו את הירדן:

(ו) ויאמר משה לבניגד ולבני ראובן האחיים יבאו למלחמה ואתם תשובו פה. לשון תמיהה הוא:

(ז) ולמה תנואון תניאון אתלב בני ישראל מעבר אלה הארץ אשר נתן להם יקוק: ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לבם מעבור, שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(ח) פה עשו אבותיכם בשלחי אתם מקודש ברנע כר שמה, ושני קדש היו לראות את הארץ:

(ט) ויעלו עדנחל אשכול ויראו אתהארץ ויניאו אתלב בני ישראל לבלתיבא אלה הארץ אשר נתן להם יקוק: (י) ויחראף יקוק ביום ההוא וישבע לאמר: (יא) אסיראו האנשים העלים ממצרים מבן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי:

(יב) בלתי בלב בקיפנה הקנזי חורגו של קנז היה, וילדה לו אמו של כלב את עתניאל ויהושע בקנזו כי מלאו אחרי יקוק:

(יג) ויחראף יקוק בישראל וינעם ויטלם, מן 'נע ונד' במדבר ארבעים שנה ערתם בלהדור העשה הרע בעיני יקוק:

(יד) והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים לספות כמו (ישעיה כט, א) 190 שנה על שנה, (ירמיה ז, כא) עולותיכם 190 וגו', לשון תוספת עוד על תרון אף יקוק אל ישראל:

(טו) כי תשובן מאחרי ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכלהעם הזה: ס

(טז) וישו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו. חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל, בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לצאנכם:

(יז) ואנחנו נחליץ חשים נזרז מהירים, כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש בז, (ישעיה ה, יט) ימהר יחישה לפני בני ישראל בראשי גייסות, מתוך שגבורים היו, שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד, ואף משה חזר ופירש להם באלה הדברים (דברים ג, יח) ואצו אתכם בעת ההיא וגו' חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וביריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניהם, זה ראובן וגד שקיימו תנאם עד אשר אסד הביאנם אל מקומם וישב טפנו בעודנו אצל אחינו בערי המבצר שנבנה עכשיו מפני ישיב הארץ:

(יח) לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו:

(יט) כי לא נחל אתם מעבר לירדן והלאה בעבר המערבי כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מרחה: כי בלא נחלתנו. כבר קבלנו בעבר המזרחי: פ

(כ) ויאמר אליהם משה אסתעשון אתהדבר הזה אסתחלצו לפני יקוק למלחמה: (כא) ועבר לכם בלחלוץ אתהירדן לפני יקוק עד הורישו אתאיכיו מפניו: (כב) ונכבשה הארץ לפני יקוק ואחר תשובו והייתם נקים מיקוק ומישראל והיתה הארץ הזאת לכם לאחיהם לפני יקוק: (כג) ואסלא תעשון בן הנה חטאתם ליקוק ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם:

(כד) בנר לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם תיבה זו מגזרת (תהלים ח, ח) צנה ואלפים כלם, שאין בו אלף מפסיק בין נו"ן לצד"י, ואל"ף שבא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של צנה הוא. מיסודו של ר' משה הדרשן למדתי כן והיצא מפיקם תעשו. לגבוה, שקבלתם עליכם לעבור למלחמה עד כבוש וחלוק. שמשה לא בקש מהם אלא ונכבשה ואחר תשובו, והם קבלו עליהם עד התנחל, הרי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו, וכן עשו:

(כה) ויאמר בניגד ובני ראובן כולם כאיש אחד אלמשה לאמר עבדיך יעשו באשר אדני מצוה:

(כו) טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהירשם בערי הגלעד: (כז) ועבדיך יעברו בלחלוץ צבא לפני יקוק למלחמה באשר אדני דבר:

(כח) ויצו להם כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע, כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם משה את אלעזר הכהן ואת יהושע בקנזו ואת ראשי אבות המטות לבני ישראל:

(כט) ויאמר משה אליהם אסתעברו בניגד ובני ראובן אתכם אתהירדן בלחלוץ למלחמה לפני יקוק ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחיהם: (ל) ואסלא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ פנעו: (לא) ויענו בניגד ובני ראובן לאמר את אשר דבר יקוק אל עבדיך בן נעשה:

(לב) נחנו נעבר חלוצים לפני יקוק ארץ פנעו ואתנו אחזת נחלתנו מעבר לירדן. כלומר בידינו וברשותנו תהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

(לג) ויתן להם משה לבניגד ולבני ראובן ולחציו שבטו מנשה בקיפן את ממלכת סיון מלך האמרי ואת ממלכת עוג מלך הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי הארץ סביב: (לד) ויבנו בניגד אתדיבן ואת עטרת ואת ערער: (לה) ואת עטרת שופן ואת יעזר ויגבהה:

(לו) ואתבית נמרה ואתבית הרן ערי מבצר וגדרת צאן. זה 100 הפסוק מוסב על תחלת הענין, ויבנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן:

(לז) ובני ראובן בנו אתחשבון ואתאלעלא ואת קריתים:

(לח) ואתנבו ואתבעל מעון מוסבת שם נבו ובעל מעון שמות עבודה זרה הם, והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודה זרה שלהם, ובני ראובן הסבו את שמם לשמות אחרים, וזהו מוסבות שם, נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר ואתשבמה בנו שבמה, והיא שבם האמורה למעלה ויקראו בשמת את שמות הערים אשר בנו:

(לט) ולכו בני מקיר בקמנשה גלעדה ולכדה וירש אתהאמרי אשר פה: ויורש. כתרגומו ותריך. שתיבת ר"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה, שהוא טירוד ותירוך:

(מ) ויתן משה אתהגלעד למקיר בקמנשה וישב פה:

רביעי

ויסעו מתחת ויחנו בתרח: (כח) ויסעו מתרח ויחנו במתקה: (כט) ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה: (ל) ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות: (לא) ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן: (לב) ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד: (לג) ויסעו מחר הגדגד ויחנו ביטבתה: (לד) ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה: (לה) ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר: (לו) ויסעו מעצין גבר ויחנו במדבר צן הוא קדש: (לז) ויסעו מקדש ויחנו בהר הקר בקצה ארץ אדום:

(לח) ועל אהרן הפהן אלהר הקר על פי יקוק מלמד שמת בנשיקה וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש:

(לט) ואהרן בך שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר הקר: ס

(מ) וישמע הכנעני מלך ערד והוא יושב בגב בארץ כנען בבא בני ישראל וישמע הכנעני כאן למדך שמיתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו עני הכבוד, וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך חזר וכתבה:

(מא) ויסעו מחר הקר ויחנו בצלמנה: (מב) ויסעו מצלמנה ויחנו בפונון: (מג) ויסעו מפונון ויחנו באבת:

(מד) ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: זעיי העברים. לשון חרבות וגלים, כמו (מיכה א, ו) לעי השדה, (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

(מה) ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד: (מו) ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלת ימה: (מז) ויסעו מעלמן דבלת ימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו: (מח) ויסעו מהרי העברים ויחנו בערב מואב על ירדן ירחו:

(מט) ויחנו על הירדן מבית הישמות עד אבל השטים כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל, דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי הוא אתרא וכו' (עירובין נה ב). אבל השטים. מישור של שטים אבל שמו בערב מואב: ס

*

חמישי

(נ) וידבר יקוק אל משה בערב מואב על ירדן ירחו לאמר:

(נא) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את הירדן אל ארץ כנען:

כי אתם עובדים את הידן וגו' והוא וכוונתו וגו'. והלא כמה פעמים הזהירו על כך, אלא כך אמר להם משה, כשאתם עוברים בירדן ביבשה, על מנת כן תעברו, ואם לאו מים באין ושוטפין אתכם, וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן:

(נב) והורשתם וגרשתם את כל יבשי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משפחתם כתרגומו בית סגדתהוון, על שם שהיו מסכנין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם בפישוט ידים ורגלים, כדכתיב (ויקרא כו, א) ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה ואת כל צלמי מסכתם כתרגומו מתכתהוון תאבדו ואת כל בלמותם תשמידו:

(נג) והורשתם את הארץ וישבתם בה וכוונתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה:

(מא) ויאיר בקמנשה הלך וילכד את חותיהם כפרניהו ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו בנים, קראם בשמו לזכרון:

(מב) ונכח הלך וילכד את יקנת ואת בנתיה ויקרא לה נכח בשמו: ויקרא לה נכח. לה אינו מפיק ה"א. וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן, לפי שלא נתקיים לה שם זה, לפיכך הוא רפה, שמשמע מדרשו כמו לא. ותמנה מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה בועז, (זכריה ה, יא) לבנות לה בית: פ

פרשת מסעי, במדבר לג - לו, קל"ב פסוקים

פרק לג

(א) אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן:

אלה מסעי - למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאעפ"י שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. צא מהם י"ד, שכולם היו בשנה ראשונה, קודם גזירה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה, שמשם נשתלחו המרגלים, שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ב) שלח לך אנשים וגו', וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה, למדת שהיא במדבר פארן.

ועוד הוצא משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא שכל שמנה ושלושים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת, משל מלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות, אמר לו כאן ישנו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו':

(ב) ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי יקוק ואלה מסעיהם למוצאייהם: (ג) ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים:

(ד) ומצרים מקברים טרודים באבלם את אשר הפה יקוק בהם כל בכו ובאלהיהם עשה יקוק שפטים:

(ה) ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסבת: (ו) ויסעו מסבת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר: (ז) ויסעו מאתם וישב על פי החירת אשר על פני בעל צפון ויחנו לפני מגדל: (ח) ויסעו מפני החירת ויעברו בתודיהם המדברה וילכו דרך שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במרה: (ט) ויסעו ממרה ויבאו אילמה ובאילים שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם: (י) ויסעו מאילם ויחנו על יססוף: (יא) ויסעו מיססוף ויחנו במדבר סיני: (יב) ויסעו ממדבר סיני ויחנו בדפקה: (יג) ויסעו מדפקה ויחנו באלוש: (יד) ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשתות: (טו) ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני: (טז) ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאוה: (יז) ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת:

(יח) ויסעו מחצרת ויחנו ברמתה. על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר (תהלים קכ, ג) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

(יט) ויסעו מרמתה ויחנו ברמן פרץ: (כ) ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה: (כא) ויסעו מלבנה ויחנו ברסה: (כב) ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה: (כג) ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר: (כד) ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה: (כה) ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת: (כו) ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת: (כז)

צפונית מערבית של ארץ מואב, נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום:

(ד) וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנְּגִבַת לְמַעַל עַקְרָבִים כֹּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וְנָסַב או יוצא, מלמד שלא היה המצר שוה אלא הולך ויוצא לחוץ, יוצא המצר ועוקם לצד צפון של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבים, נמצא מעלה עקרבים לפניו מן המצר וְעָבַר צְנָה אל ציון, כמו 'מצרימה' והיה וְהָיוּ תּוֹצְאָתָיו מִנְּגִבַת לְקֶדֶשׁ בְּרַנְעָה והיו תולדותיו קצותיו, בדרומה של קדש ברנע וְיָצָא חֲצֵר־אֲדָר וְעָבַר עֲצֻמָּה:

וילל חלל חלל - מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב ובא לו לחצר אדר, ומשם לעצמון, ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן, לפי שכתב ויצא חצר אדר, שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע, ורוחב אותה רצועה שבלטה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון, ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים, ומשם לצד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל, נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(ה) וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעֲצֻמֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תּוֹצְאָתָיו הַיַּמָּה. אל מצר המערב, שאין עוד גבול נגב מאריך לצד המערב משם והלאה:

(ו) וְגְבוּל יָם וּמִצְרַיִם מִמֶּנּוּ וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל לְמִצְרַיִם וְגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל יָם: וְגְבוּל. הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול, והם איים, שקורין אישיל"ש [איים]:

(ז) וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל צִפּוֹן מִצְרַיִם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל תְּתָאוּ לָכֶם הַיָּם הַהַרְי. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפניו הימנו וחוצה הימנו:

תתאו - תשפיעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר. תתאו - לשון סיבה, כמו (ד"ה ב' יב, יא) אל תא הרצים, (יחזקאל מ, י) ותאי השער היציע, שקורין אפינד"ץ [מבנה בעל גג משופע], שהוא מוסב ומשופע:

(ח) מִהַר הַהָר תִּתְּאוּ לְבֵאֵת חֲמַת מֵהַר הַהַר. תסבו ותלכו אל מצר הצפון לצד המזרח ותפגעו בלבא חמת, זו אנטוכיא והיו תּוֹצְאָתָהּ הַגְּבוּל צִדְדָה: תולדות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול, או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל, או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון, ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות, ששם כלתה אותה מדה:

(ט) וְיָצָא הַגְּבוּל וְפָרְדָה וְהָיוּ תּוֹצְאָתָיו חֲצֵר עֵינָן וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל צִפּוֹן: והיו תולדותיו חלל עינן. הוא היה סוף המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאיותם לכם אל מצר המזרח:

(י) וְהָתְּאוּתֵיכֶם לְשׁוֹן הַסֶּבֶה וְנָטִיָה, כמו תתאו לָכֶם לְגְבוּל קְדָמָה מִחֲצֵר עֵינָן שֶׁפָּמָה. במצר המזרחי ומשם הרבלה:

(יא) וַיֵּרֶד הַגְּבוּל מִשְׁפַּסֵּם הַרְבֵּלָה מִקְדָּם לְעֵינָן שֶׁמֶקוֹם. והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומארץ ישראל הוא וַיֵּרֶד הַגְּבוּל כֹּל שֶׁהַגְּבוּל הוֹלֵךְ מִצְפּוֹן לְדָרוֹם הוּא יוֹרֵד וְהוֹלֵךְ וּמָחָה עַל-בִּתְּרָהּ אל עבר ים-כַּנְרַת קְדָמָה:

ים כנרת קלמה - שיהא ים כנרת תוך לגבול במערב, והגבול במזרח ים כנרת, ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרחו של א"י כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול

(נד) וְהַתְּנַחֲלֶתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרֵל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לְרֵב תְּרַבּוּ אֶת-נַחֲלֹתֵי וְלִמְעַט תִּמְעֵיט אֶת נַחֲלֹתֵי אֵל אֲשֶׁר-יָצָא לוֹ שְׁמָה הַגּוֹרֵל לוֹ יִהְיֶה מִקְרָא קֶצֶר הוּא זֶה, אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים תִּתְּנַחֲלוּ:

(נה) וְאִסְלָא תוֹרִישׁוּ אֶת-יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם יִהְיוּ לָכֶם לְרֵעָה לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם לִיתְדוֹת הַמִּנְקוֹת עֵינֵיכֶם. תרגום של יתדות שיכיא וְלִצְנִינִים פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא ובא בְּצַדֵיכֶם וְצִרְרוּ אֶתְכֶם כְּתִרְגוּמוֹ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:

(נו) וְהָיָה בְּאֲשֶׁר דְּמִיתִי לַעֲשׂוֹת לְהֶם אֲעִשֶׂה לָכֶם: פ

פרק לד

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹנָן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(ב) צֹ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפְּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אָרֶץ כְּנָעַן לְגְבוּלְתֵּיהֶּ:

זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען לגבולתיה: זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען לגבולתיה: זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען לגבולתיה:

תפול לכם - על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר, ע"י שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבע אומות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו ראה אין בהם עוד כח:

(ג) וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת-נְגִבַת רוּחַ דְּרוּמִית אֲשֶׁר מִן הַמִּזְרָח לְמַעַרְב מִמִּדְבַּר-צֶן עַל-יַדֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל לְנֶגֶב מִקְצֵה יַם-הַיַּמֶּלַח קְדָמָה:

ממדבר כן - אשר אצל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד, שלש ארצות וישבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו, קצת ארץ מצרים, וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים, ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל, וארץ אדום אצלה לצד המזרח וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח, וכשיצאו ישראל ממצרים, אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הנילוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל, ולא עשה כן, וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אליהם דרך ארץ פלשתים, שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען, כענין שנאמר בַּפְּלִשְׁתִּים (צפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים.

ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר, והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים, לפי שהיו כמה אומות וישבות בצדו והולכין אצל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד, עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם להכנס בארצו ולעבור דרך רחבה ולהכנס לארץ, ולא רצה. והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב, שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה.

והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחו מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחו של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם. וזהו שנאמר ביפתח (שופטים יא, יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע

תקחו כופר למי שיש לו לברוח לפטרו מן הגלות, לא ידעתי היאך יאמר לשוב לשבת בארץ, הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:

(לג) ולא תחניפו ולא תרשעו, כתרומתו ולא תחייבו את הארץ אשר אתם בה כי ה' הוא יחניף את הארץ ולא יכפר ל'דם אשר שפך' בה כראש בדם שפכו:

(לד) ולא תטמא את הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה שלא תשכינו אותי בטומאתה כי אני יקוק שכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם: פ

פרק לו

(א) ויקרבו ראשי האבות למשפחת בניגלעד בקמכיר בקמנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשיאים ראשי אבות לבני ישראל: (ב) ויאמרו את אדני צוה יקוק לתת את הארץ בגורל לבני ישראל ואדני צוה ביקוק לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותיו:

(ג) והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם שהרי בנה יורשה, והבן מתיחס על שבת אביו ומגדל נחלתו יגרע:

(ד) ואם יהיה היבול מכאן היה רבי יהודה אומר עתיד היובל שיפסק לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן:

ולא יהיה היובל - כלומר אין זו מכירה שחזרת ביובל, שהירושה אינה חוזרת, ואפילו אם יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבט, ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

(ה) ויצו משה את בני ישראל עלפי יקוק לאמר בן מטה בני יוסף דברים: (ו) זה הדבר אשר צוה יקוק לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניכם תהיינה לנשים אף למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: (ז) ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל:

(ח) וכל בית ירשת נחלה ממשותף בני ישראל שלא היה בן לאביה לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו:

(ט) ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כראש בנחלתו ידבקו משותף בני ישראל: (י) באשר צוה יקוק את משה בן עשו בנות צלפחד:

מפטיר (יא) ותהיינה מחלה תרצה ותגלה ומלכה ונגעה בנות צלפחד לבני דיהן לנשים: מחלה תלכה וגו'. כאן מנא לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן, ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן, ומגיד ששקולות זו כזו:

(יב) ממשפחת בנימנשה בקיוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: (יג) אלה המצוות והמשפטים אשר צוה יקוק ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ידן ירחו: חזק

כל הזכויות שמורות. ©

ניתן להשיג את הגליון (וכן גליונות קודמים) במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו'. מהדורת כתב כ"י - ניתן להשיג במערכת שבת' בקול הלשון.

וכן ניתן להשיג במייל - 2711526@GMAIL.COM

(כ) ואם ישנא אה יהדפנו ארה שליף עליו בצדיה כתרומתו 'בכמנא', במארב וימת:

(כא) או באיבה הכהו בידו וימת מותיימת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגערבו:

(כב) ואם בפתע באונס. ותרומתו בתכיף, שהיה סמוך לו, ולא היה לו שהות להזהר עליו בלא איבה הדפו ארה שליף עליו כלכלי בלא צדיה:

(כג) או בכלל אבן אשר ימות בה הכהו בלא ראות שלא ראהו ויפל עליו וימת ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה, דרך עלייה אינו גולה והוא לא איב לו ולא מבקש רעתו:

(כד) ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה:

(כה) והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם, והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים, אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול. דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו אשר משח אתו בשמן הקודש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא, שלא פירש מי משחו, אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקודש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא ב) לראיית דבר, ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו, חוזר במיתתו של שני, שנאמר אשר משח אותו, וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו, אלא להביא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

(כו) ואם יצא יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר יגוס שמה:

(כז) ומצא אתו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת, שאין לו דם:

(כח) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול ישוב הרצח אל ארץ אחרת:

(כט) והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם. למד שתהא סנהדרין קטנה נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל:

(ל) כל מכה נפש וגו'. הבא להרגו על שהכה את הנפש לפי עדים ירצח את הרצח לפי עדים וכלה. שיעידו שבמיד ובתראה הרגו ועד אחד לא יענה בנפש למות:

(לא) ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות ולא תקחו כופר. לא יפטר בממון פרימות יומת:

(לב) ולא תקחו כפר לנפש אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן:

ולא תקחו כפר לנפש אל עיר מקלטו - למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטר מגלותו בממון ליתן כופר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן:

לנוס - כמו לנס, כמו (מיכה ב, ח) שובי מלחמה, ששבו מן המלחמה, וכן (צפניה ג, יח) נוגי ממועד, וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו, כאשר תאמר שוב על מי ששב כבר, ומול על מי שמל כבר, כן תאמר לנוס על מי שנס כבר, וקורו נוס כלומר מוברח. ואם תאמר לנוס לברוח, ותפרשהו לא